

Милош Арифовић*

ОСВРТ НА ЗАКОН О ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА ИЗ АЛИМЕНТАЦИОНОГ ФОНДА

Истраживање Центра за маме из 2023. године под насловом *Финансијска независност мама у Србији: Право на свој динар*¹ је показало да скоро пола очева (44,5%) не плаћа алиментацију за своју децу. Од оних који је плаћају, велики број њих (46,2%) то не ради редовно или је чак и умањивало своје приходе како би судски одређена алиментација била мања.

Имајући у виду овакву статистику, у Републици Србији је препозната потреба за доношењем закона којим би био пружен већи степен заштите родитеља којима је поверено старатељство над дететом. Дана 30.04.2025.године је поднет предлог за доношење Закона о остваривању права из алиментационог фонда² (у даљем тексту: Закон), на основу члана 97 тачка 10 Устава Републике Србије, којим је, између осталог, утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области бриге о деци. Дана 16. јуна 2025. године Народна скупштина Републике Србије је усвојила предлог закона.

Главна новина коју доноси овај Закон јесте оснивање Алиментационог фонда ради обезбеђивања новчаних средстава за исплату алиментације. Фондом ће управљати Министарство за бригу о породици и демографији и финансираће се, пре свега дотацијама из буџета и из донација, међутим Закон оставља и могућност финансирања из других извора прихода. У тренутку усвајања Закона за потребе Алиментационог фонда је предвиђено издвајање од 500 милиона динара.

Пре самог осврта на новоусвојени Закон требало би рећи да алиментација представља обавезу родитеља да издржава малолетно дете до пунолетства, односно пунолетно дете до завршетка редовног школовања, најкасније до навршене 26. године, ако дете похађа факултет. Приликом развода брака дете се често поверава једном родитељу на самостално вршење родитељског права, док се други родитељ обавезује да плаћа алиментацију.

¹https://media7.centarzamame.rs/2023/03/Finansijska-nezavisnost-mama-u-Srbiji-rezultati-istrazivanja-za-medije_compressed.pdf, 23. јун 2025. године.

²http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/14_saziv/011-829_25.pdf, 23. јун 2025. године.

Суд одређује висину алиментације тако да детету омогући најмање једнак ниво животног стандарда какав ужива родитељ дужник, то може бити фиксна алиментација или одређена процентуално у односу на редовна месечна примања родитеља дужника. Алиментација не може бити мања од 15 одсто, нити већа од 50 одсто примања, умањених за порезе и доприносе.

Родитељи могу да се договоре око износа алиментације, а што суд мора да одобри, односно да суд самостално одлучи о износу алиментације када узима у обзир оправдане потребе детета, приходе детета (ако их има), финансијску ситуацију родитеља који самостално врши родитељско право, али и финансијску ситуацију дужника алиментације, да ли је радно способан, да ли је запослен, као и да ли има друге приходе осим зараде. Минимални износ алиментације у 2024. години за једно дете је износио 22.598,00 динара,³ ако постоје оправдани разлози суд може одредити износ алиментације који је мањи од минималног.

Чланом 5 Закона је одређено да право на финансирање из фонда има дете које је држављанин Републике Србије и има статус извршног повериоца у извршном поступку покренутом ради остваривања права на законско издржавање.

Чланом 6 Закона је одређено да дете има ово право у случају када се извршни поступак не спроведе у целини или делимично дуже од два месеца од дана достављања решења о извршењу извршног дужнику. Јавни извршитељ је тада дужан да позове извршног повериоца да се у року од 8 дана изјасни да ли је сагласан да се привремено издржавање обезбеди из средстава Алиментационог фонда. Чланом 8 ставом 1 Закона је уређена даља процедура, тј. да је управљач Алиментационог фонда дужан да у року од 15 дана од пријема обавештења јавног извршитеља донесе решење о исплати износа привременог издржавања и изврши пренос средстава.

Закон такође регулише крајњег дужника и то у члану 9 ставу 1, па ће се средства исплаћена из фонда наплатити од извршног дужника (несавесног родитеља) и то у истом извршном поступку који је покренут ради остваривања права на законско издржавање, са законском затезном каматом. Чланом 54 Закона о извршењу и обезбеђењу су детаљно регулисана средства извршења, а која ће се примењивати и приликом наплате алиментације, од којих у пракси најчешће имамо заплону средстава са рачуна, заплону

³ <https://www.advijanicnovisad.rs/zakon-o-alimentaciji/>, 23. јун 2025. године.

зараде или продају покретних ствари. Треба напоменути да Закон о извршењу и обезбеђењу не регулише ситуацију у којој извршни дужник нема средства да плати дуг, тачније не постоји начин да се од њега наплати потраживање.

Чланом 195 Кривичног законика је прописана кривична одговорност за неплаћање алиментације у виду кривичног дела *недавање издржавања*, тако да чак и ако дужник не поседује никакву имовину против њега се може покренути кривични поступак.

На крају треба поменути да Закон на први поглед садржи пар мањкавости које би требало уредити у наредним допунама. Иако је у Закону прописано да Алиментационим фондом управља надлежно министарство, није ближе прецизирано ко у оквиру истог врши овлашћења управљача, што отвара питања транспарентности и одговорности.

Такође, ако је намера предлагача Закона да се ограничи примена Закона на случај када је дете преко родитеља покренуло извршни поступак ради наплате алиментације, не би требало чекати два месеца ради остваривања права из Алиментационог фонда. По оцени аутора сврсисходније би било да се детету, ради пружања већег степена заштите, у моменту покретања извршног поступка да могућност да се изјасни да ли жели да буде исплаћено из Алиментационог фонда.

Овај Закон не регулише случајеве у којима родитељ који (у пракси) прима алиментацију злоупотреби право на алиментацију, тако да би након неког периода примене Закона било целисходно испитати потребу за прописивањем санкција за злоупотребе.

Иако су поменуте критике на Закон, он свакако представља једну добру новину у нашем законодавству и битан корак за остваривање ефикасније и потпуније заштите права детета на обезбеђивање најбољих животних и здравствених услова за правилан развој, која су установљена Конвенцијом о правима детета из 1989.године.

Датум објаве: 24.6.2025. године

*Сви текстови објављени на страници Правне теме на сајту Асоцијације судијских помоћника представљају лични став аутора и нужно не одражавају став Асоцијације судијских помоћника.